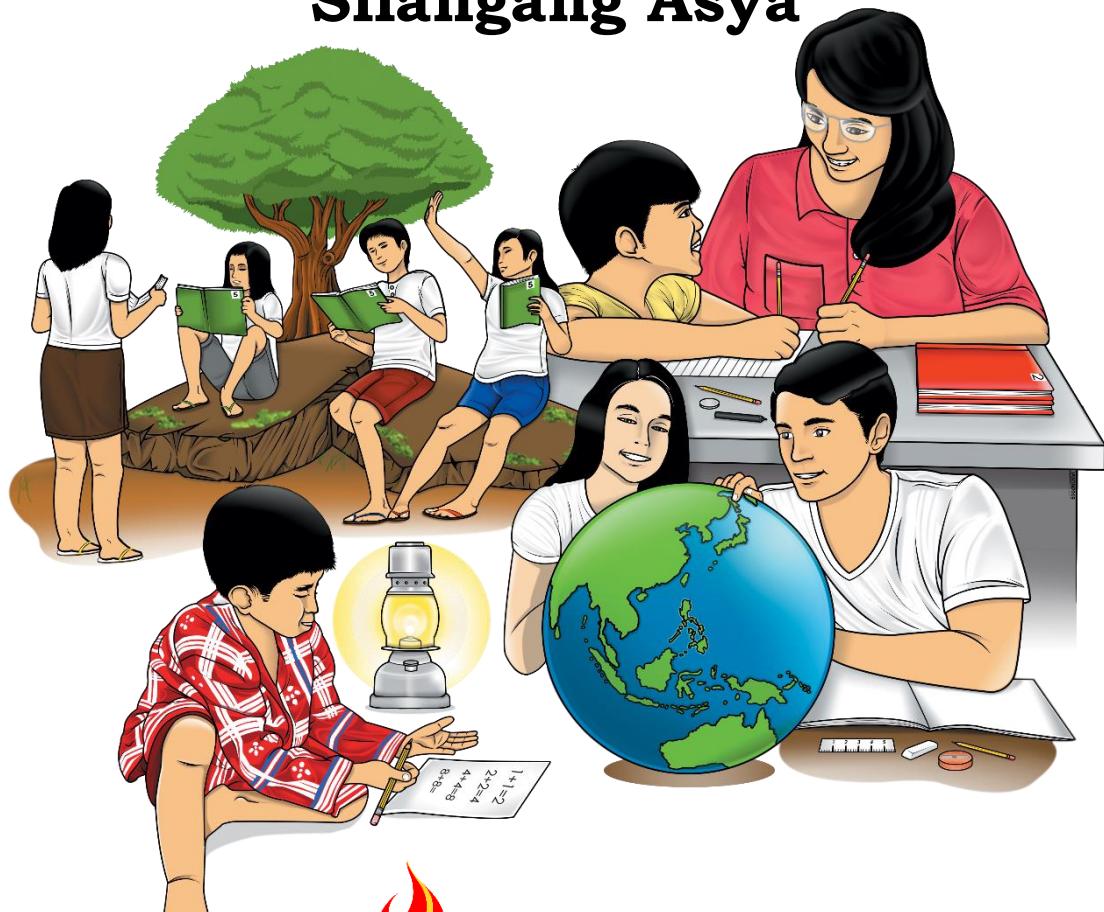

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 7: Bahaging Ginampanan ng Relihiyon sa Aspekto ng Pamumuhay sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya

Araling Panlipunan – Ikapitong Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan – Modyul 7: Bahaging Ginampanan ng Relihiyon sa Aspekto ng Pamumuhay sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuhang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Cyrus B. Mamagat

Editor: Jim Paul M. Belgado

Tagasuri: Nimfa V. Alaska

Tagaguhit: Karl Gabriel G. Buenafe

Tagalapat: Liezl O. Arosio

Tagapamahala: Dr. Benjamin D. Paragas

Mariflor B. Musa

Danilo C. Padilla

Freddie Rey R. Ramirez

Cyril C. Serador

Ronald S. Brillantes

Marites L. Arenio

Eva Joyce C. Presto

Rhea Ann A. Navilla

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – MIMAROPA Region

Office Address : Meralco Avenue corner St. Paul Road, Pasig City

Telefax : (02) 8631-4070; 8637-3093; 8637-3139

Email Address : region4b@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 7:

Bahaging Ginampanan ng Relihiyon

sa Aspekto ng Pamumuhay

sa Hilagang-Silangan at Timog-

Silangang Asya

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Sa lawak ng nasasakupan ng kontinente ng Asya, hindi marahil nakapagtataka kung bakit ito ang nagsilbing lundayan ng iba't ibang makasaysayang pangyayari sa daigdig. Kaalinsabay ng pagsibol ng kasaysayan ay ang makulay at makabuluhang pagsibol ng mga relihiyon. Hindi kataka-taka ito sapagkat iba ang pagturing ng mga Asyano kung ang pag-uusapan ay relasyon ng tao at ng lumikha o Diyos. Kung kaya sa paglipas ng daang libong taon, nananatili pa rin ang pagkilala ng mga tao sa kanilang kinabibilangang relihiyon. Ito ay makikita sa anyo ng kanilang pamumuhay, mga pagpapahalagang panlipunan at espirituwal, mga istrukturang ipinatayo bilang simbolo, at maging sa paglinang ng kanilang kultura at tradisyon.

Kung kaya't sa pagtatapos ng modyul na ito, inaasahan sa iyo ang sumusunod:

1. Natutukoy ang mga relihiyon sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya gayundin ang mga aral at doktrina nito;
2. Naipaliliwanag ang bahaging ginampanan ng relihiyon sa iba't ibang aspekto ng pamumuhay ng mga Asyano sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya; at
3. Naipapakita ang bahaging ginampanan ng relihiyon sa iba't ibang aspekto ng pamumuhay ng mga Asyano sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya.

Ang pagkamat mo sa mga layuning nabanggit sa itaas ay magiging tulay upang tiyak na matutunan mo ang sumusunod na pamantayan at kasanayan:

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN (Content Standard)

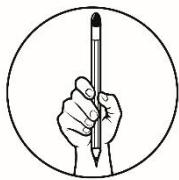
Ang mag-aaral ay napahahalagahan ang pagtugon ng mga Asyano sa mga hamon ng pagbabago, pag-unlad, at pagpapatuloy ng Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya sa transisyunal at makabagong panahon (ika-16 hanggang ika-20 siglo).

PAMANTAYAN SA PAGGAWA (Performance Standard)

Ang mag-aaral ay nakapagsasagawa ng kritikal na pagsusuri sa pagbabago, pag-unlad, at pagpapatuloy sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya sa transisyunal at makabagong panahon (ika-16 hanggang ika-20 siglo).

PAMANTAYANG PAMPAGKATUTO (Most Essential Learning Competency)

Natataya ang bahaging ginampanan ng relihiyon sa iba't ibang aspekto ng pamumuhay. **AP7TIS-IVh1.21**

Subukin

Panuto: Basahing mabuti ang sumusunod na mga tanong at piliin ang titik ng tamang sagot. Isulat sa inyong kuwaderno.

1. Ang salitang ito ay nangangahulugang “*re-ligare*” na ang ibig sabihin ay pagbubuklod at pagbabalik-loob.
A. Islam   B. Qur'an   C. Relihiyon   D. Torah
2. Bilang tagasunod ng pananampalatayang Islam, sa papaanong paraan nila ito naisasabuhay?
A. Pag-aaral ng bibliya.
B. Pagsunod sa utes ni Brahma.
C. Ganap na pagpapasakop at pagtatalima sa utes ni Allah.
D. Pagkain ng mga ipinagbabawal ayon sa aklat ng Quran.
3. Papaano nakaaapekto ang paniniwalang Budismo sa sistema ng pamumuhay ng mga tagasunod nito?
A. Nagsilbi itong batayan ng paggawa ng mabuti sa kapwa at lipunan.
B. Nagsilbi itong batayan ng pagbibigay parusa sa mga nagkakasala.
C. Ang mga tagasunod ay naging mapanuri sa kanilang kilos at gawi.
D. Ang mga tagapagpalaganap ay naging mataas ang tingin sa sarili dahil sa sistema ng lipunan.
4. Sa relihiyong Hinduismo makikita ang pag-uuri ng tao sa lipunan. Sino-sino ang bumubuo sa hanay ng mga alipin?
A. Brahmin   B. Kshatriya   C. Pariah   D. Vaishya
5. Ang mga Brahmin ang tinaguriang pinakamataas na antas ng tao sa lipunang Hinduismo. Ano ang pangunahing tungkulin nila sa lipunan?
A. Sila ang tagapanguna sa espirituwal na gawain na binubuo ng hanay ng kaparian.
B. Sila ang mga mamamayan mula sa hanay ng mga mandirigma.
C. Nagmula sa hanay ng mga aliping nakagawa ng mabuti at nabigyan ng pagkakataong manungkulan sa lipunan.
D. Mga hanay ng mga edukador, artisan, at mangangalakal.
6. Ano ang implikasyong dulot ng pagkakaroon ng pag-uuri ng tao sa lipunang Hindu?
A. Ito ay nagsilbing batayan ng yaman ng mga mamamayan.
B. Nagdulot ito ng kaguluhan dahil sa mas maraming mayayaman ang bumubuo sa lipunan.
C. Nakapagpababa ito ng tingin sa sarili para sa mga mahihirap at ang kahalagahan nila sa lipunan.
D. Nakapagdulot ito ng mabuting pamamaraan ng klasipikasyon ng tao.

7. Alin ang **HINDI** napapabilang sa ilalim ng 10 utos ng Kristiyanismo?

- A. Huwag kang makikiapid sa hindi mo asawa.
- B. Huwag kang papatay.
- C. Sundin mo ang kautusan ng nakatatanda.
- D. Igalang mo ang iyong ama at ina.

8. Alin sa mga sumusunod ang **HINDI** napapabilang sa Walong Dakilang Daan ng relihiyong Budismo?

- a) Tamang Pag-iisip
- b) Tamang Aspirasyon
- c) Tamang Pananaw
- d) Tamang Paghangad ng Yaman

9. Alin Ang **HINDI** napapabilang sa anim na prinsipyong ni Confucius?

- A. Ang kalikasan ng tao ay mabuti at anumang kasamaan ay hindi natural.
- B. Ang tao ay malayang kumilos ayon sa kaniyang kagustuhan at siya ang panginoon ng kanyang pagpipili.
- C. Ang birtud ay ang sarili niyang gantimpala. Kung ang isang tao ay gumawa ng mabuti dahil sa gantimpala o umiwas sa masama dahil sa takot sa parusa nito, ito ay hindi maituturing na isang birtud.
- D. Paghihiganti sa kapwa bunga ng maling nagawa.

10. Tumutukoy sa tradisyunal na pagsamba ng mga Hapon sa kalikasan at paniniwala sa mga diyos o anito na mula sa kalikasan.

- A. Budismo
- B. Jainismo
- C. Shintoismo
- D. Taoismo

11. Batay sa pananampalatayang Kristiyano, sino ang pinakamataas na lider ng simbahang Katolika at pinakamataas sa hanay ng kaparian na sumisimbolo bilang unibersal?

- A. Hesukristo
- B. Pablo
- C. Pedro
- D. Santo Papa

12. Ayon kay Confucius, ang kalikasan ng tao ay mabuti at anumang kasamaan ay hindi natural. Tinuran niya rin na ang tao ay may kalayaang kumilos ayon sa kanyang kagustuhan. Sa papaanong paraan ito maiiugnay sa pamumuhat ng mga tao sa kasalukuyan?

- A. Paggawa ng mabuti sa kapwa na may hinihinging kapalit.
- B. Pagbibigay ng tulong sa mga taong nangangailangan tulad ng mga nasalanta ng sakuna.
- C. Pagpili ng mga taong tinutulungan batay sa estado ng pamumuhat.
- D. Pagbibigay tulong sa mahihirap ngunit labag sa kalooban.

13. "Anumang mabuti ay galing sa mabuti at anumang masama ay galing sa masama." Ano ang nais ipabatid ng pangungusap na ito?

- A. Ang tao ay gumagawa ng naaayon sa pansariling kagustuhan.
- B. Ang kalikasan ng tao ay masama at dapat baguhin ayon sa aral ni Confucius.
- C. Ang tao ay may likas na pag-iisip at may kakayahang malaman ang masama at mabuti.
- D. Ang pagpapasya sa tama o maling gawi ay dapat nakabatay sa pansariling pananaw.

14. Batay sa Limang Haligi ng Islam, alin sa sumusunod ang tumutukoy sa pagkakawanggawa, pagbibigay-malasakit at tulong sa kapwa?
- A. Sawm
  - B. Salah
  - C. Shahadah
  - D. Zakat
15. Ano ang bahaging ginampanan ng relihiyon sa aspekto ng pamumuhat ng mga tao sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya?
- A. Nagsilbi itong tagapagbuklod sa mga tao sa kabilang pagkakaiba ng paniniwala at nagbukas ng kaisipan sa paggawa ng mabubuti batay sa aral ng relihiyong kinapapalooban nito.
  - B. Nagdulot ito ng maraming suliranin bunga ng kawalan ng matibay na batayan sa paghahambing ng mga paniniwala.
  - C. Nagbigay ito ng negatibong epekto dahil sa iba't ibang paniniwala at pinagmulan ng mga relihiyon.
  - D. Nagbigay-daan ito sa pagtamo ng kapayapaan bunga ng signalot sa aspekto ng paniniwala.

Aralin 1

Bahaging Ginampanan ng Relihiyon sa Aspekto ng Pamumuhat sa Silangan at Timog-Silangang Asya

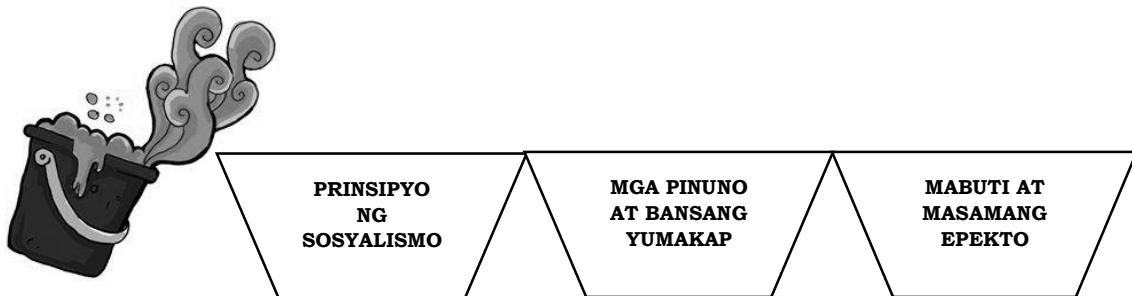
May natutunan ka bang aral sa nakalipas na aralin? Napagnilayan mo ba ang mga ito? Paano mo ito binigyang pansin? Muli nating sariwain ang nakalipas na aralin sa pamamagitan ng pagsagot sa gawaing ito.

Balikan

Gawain: Kahulugan, Itala Mo!

Panuto: Maglagay ng mga datos na may kaugnayan sa Ideolohiyang Sosyalismo. Para sa mas malinaw na daloy ng impormasyon kaugnay sa paksa ay maaari mong balikan ang iyong tala sa kuwaderno.

Mga Tala para sa Guro

Naglalaman ang modyul na ito ng mga mungkahing gawain upang malinang ang kakayahan at kasanayan ng mga mag-aaral. Kinapapalooban ito ng iba't ibang estratehiya tulad ng paggamit ng graphic organizer, puzzle box, teksto suri, pagbuo ng salita, at pagsulat ng maikling talata upang masukat ang kaalamang nakuha sa teksto. Ang bawat gawain sa isang aralin ay nakabatay sa tatlong araw na sesyon. Iminumungkahi na pagyamanin pa ng mga guro ang mga mungkahing gawain at estratehiya batay sa interes at kakayahan ng mga mag-aaral.

Tuklasin

Matapos mong masukat ang iyong kakayahang sagutin ang naunang gawain, ngayon ay lilinangin mo ang iyong kaalaman at kasanayan ukol sa mga relihiyon. Upang lubos mo itong maunawaan, simulan mo ito sa pagpuno sa mga gawain.

Gawain: Makulay Ka Nga Ba?

Panuto: Suriin ang color wheel. Ang bawat hati ay may katumbas na kulay na sumisimbolo sa bawat relihiyon sa Asya. Kulayan ang loob ng kahon na angkop sa iyong sagot. Tukuyin kung sa anong relihiyon napapabilang ang mga pangungusap batay sa paniniwalang Asyano. Ang gawaing ito ay susubok sa iyong kakayahang umunawa. Halika at iyong simulan!

Pula - Kristiyanismo,

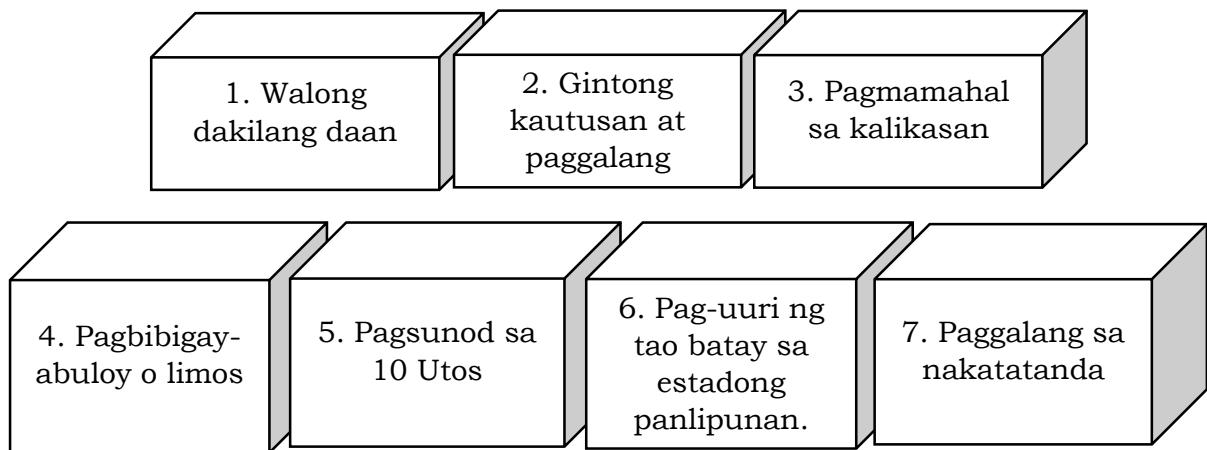
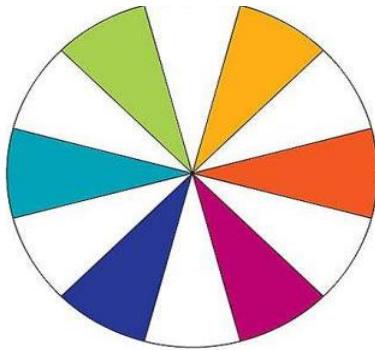
Lila - Taoismo,

Dilaw - Confucianismo

Berde - Islam

Asul - Budismo

Kahel - Hinduismo

Suriin

Napag-isipan mo ba kung bakit umusbong ang relihiyon sa Asya? Sinasabing ang relihiyon ay kalipunan ng mga paniniwala na nag-ugat libong taon na ang nakararaan. Ito ay sumibol at naipalaganap sa iba't ibang bahagi ng daigdig maging sa Asya. Ang mga pinagmulan ng mga estabilisadong relihiyon na ito ay nahati sa tatlong pangkat: ang Silangan, Kanluran, at Timog, kung saan umusbong ang mga unang relihiyon na hanggang sa ngayon ay isinasabuhay ng nakararami. Sa kasalukuyan, ang relihiyon ang pangunahing salamin ng mga tao sa kanilang mga painiwala at gawi. Sa araling ito, iyong pagtutuunan ng pansin ang mga relihiyong umusbong sa Hilagang-Silangang Asya at mga relihiyong lumaganap at nag-impluwensya sa Timog-Silangang Asya at kung papaano nito naimpluwensiyan ang pamumuhay ng bawat kasapi.

Mga Relihiyon sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya

Mga dapat mong malaman:

- Anumang batayan ang gamitin sa pagkilala ng mga tao sa daigdig, ang mahalagang tandaan sa kabilang pagkakaiba-iba ng wika, lahi, relihiyon, at kultura ay ang pagkakaroon ng pagkakaisa ng mga tao sa mundo.
- Ang relihiyon ay nagsimula sa salitang Latin na “*re-ligare*” na ang ibig sabihin ay pagbubuklod at pagbabalik-loob. Ang relihiyon ay naging bahagi na ng buhay ng mga tagasunod at dito na rin nila ibinabatay ang kanilang mga ikinikilos at ginagawa.
- May kani-kaniyang mga aral, doktrina, at paniniwalang sinusunod ang mga mananampalataya nito. Bagaman sinasabing ito ay kalipunan ng mga sistemang paniniwala at maging kultural, ito ay nag-uugnay sa lahat. Mapapansin natin sa kasalukuyan na malaki ang nagiging bahagi ng relihiyon sa paghubog ng pagkatao ng mananampalataya nito na nagsilbing gabay nila sa kanilang pamumuhay.
- Maraming relihiyon ang nagsimula sa Asya at pinagyaman ng mga mananampalataya sa ngayon. Ito din ang naging batayan sa pagsasagawa ng mga batayang batas pang-etika at moral.

Sa araling ito, mas lalo pa nating palalalimin ang iyong pag-unawa ukol sa kahalagahan ng relihiyon sa paghubog ng pamumuhay ng tao. Handa ka na ba? Tara at iyong aralin ang mga relihiyon sa Asya!

Shintoismo

Ang Shinto ay ang katutubong relihiyon ng bansang Hapon at dating pambansang relihiyon ng estado. Ito ay kinapapalooban ng pagsamba sa Kami, o mga diyos. Ang ibang Kami ay lokal at maaaring ang mga espiritu o ang henyo ng isang partikular na lugar, ngunit ang iba ay nagpapakita ng mas malaking bagay na natural ang proseso. Halimbawa nito ay si Amaterasu-ōmikami na diyosa ng araw na kilala bilang Bundok Fuji.

Ang Shinto ay isang sistemang may paniniwalang animistiko. Ito ay nagsimula sa salitang Tsinong Shén Dào na ang kahulungan ay daan ng mga diyos.

Mga Paniniwala

- Purification: Pagtatanggal ng masamang espiritu sa katawan.
- Kami: Banal na espiritu na lumalabas nasa anyo ng mga bagay.
- Aragami: Masamang *Kami* na pinatay at ngayon ay naghahanap ng paghihiganti.
- Mizuko: Mga batang hindi naipanganak at naging sanhi ng problema.
- Mizuko Kuyo: Pagsamba sa mga Mizuko upang maiwasan ang problema.

Confucianismo

Ang Confucianismo ay umusbong sa Shandong, China mula sa isang iskolar na nagngangalang Confucius. Ayon sa paniniwala ni Confucius, ang mabuting paraan ng pamumuhay ng isang tao ay magdadala ng kapayapaan. Hindi ito

itinuturing na relihiyon ng iba dahil hindi lahat ng elemento ng isang relihiyon ay taglay ng Confucianism. Nakapokus ito sa paraan ng pamumuhay at *ethical teachings*. Naniniwala sila sa isang panginoon sa langit at nag-aalay sila ng iba't ibang sakripisyo rito. Hindi sila naniniwala sa buhay pagkatapos ng kamatayan.

Mula sa China, ang mga aral ng Confucianismo ay nakarating sa mga bansang Hapon at Korea maging sa ilang bahagi ng Timog-Silangang Asya tulad ng Singapore at Vietnam.

Confucius (551-479 B.C)

Si Confucius ang sinasabing sumulat at namatnugot ng marami sa mga klasikong teksto ng Tsina kabilang ang lahat ng Five Classics, ngunit ang mga makabagong iskolar ay maingat sa pagbibigay ng tiyak na mga asersiyon kay Confucius.

Ang prinsipiyo ni Confucius ay nakabase sa mga paniniwala at tradisyon ng mga Tsino. Pinalaganap niya ang matatag na katapatan sa pamilya, paggalang sa mga sumakabilang-buhay, paggalang ng mga bata sa mga matatanda at ng mga bána sa kanilang asawa. Pinapayo niya rin na gawing basehan ang pamilya para sa isang ulirang pamahalaan. Siya ang yumakap sa tanyag na Ginintuang Patakaran o Aral: "Huwag mong gagawin sa iba ang ayaw mong gawin din nila sa iyo."

Ang Anim na Prinsipyong ni Confucius

1. Ang kalikasan ng tao ay mabuti at anumang kasamaan ay hindi natural.
2. Ang tao ay malayang kumilos ayon sa kaniyang kagustuhan at siya ang panginoon ng kanyang pagpipili.
3. Ang birtud ay ang sarili niyang gantimpala. Kung ang isang tao ay gumawa ng mabuti dahil sa gantimpala o umiwas sa masama dahil sa takot sa parusa nito, ito ay hindi maituturing na isang birtud.
4. Ito ang batas para sa pansariling pagkilos: "Huwag mong gagawin sa kapuwa mo ang ayaw mong gawin nila sa iyo."
5. Ang tao ay may limang pangunahing relasyon at tungkulin: sa kaniyang hari, sa kaniyang ama, sa kaniyang asawa, sa kaniyang nakatatandang kapatid, sa kaniyang kaibigan.
6. Ang tao ay kailangang magsumikap na maging superyor o nakakaangat na tao.

Limang Birtud ng Buhay

1. *Benebolensya (Jen)*- ang pag-iisip lagi ng kabutihan ng mamamayan sa kanyang kapuwa
2. Kabutihan (*Yi*)- huwag mong gawin ang mga bagay na makasasama sa iyong pinuno at kapuwa tao
3. Propriety (*Li*)- laging pagkilos nang may paggalang at kagandahang-loob
4. Karunungan (*Chin*)- laging napapatnubayan ng kaalaman at pag-unawa
5. Katapatan (*Hsin*)- pagiging tapat at makatotohanan sa lahat ng ginagawa

Taoismo

Ito ang isa sa mga batayang pangkaisipan ng bansang Tsina. Isa sa pinakamahusay na mangangaral nito ay si Lao Tzu. Siya ay isinilang noong 500 B.C. sa Hunan sa Timog China. Nagtrabaho siya sa Imperial Library. Nagsilbi siyang tagapayo at tagaturo sa mga maharlikang pinuno. Isinasabuhay sa kanyang mga aral ang kahalagahan ng pakikipag-isa sa kalikasan at ang tamang balanse ng kaisipan. Sa kaniyang simpleng pamumuhay, natuto siyang sumunod sa tinatawag niyang “Tao” na ang ibig sabihin ay ang daan.

Ang pagiging isa sa kalikasan ang kanyang pangunahing aral. Sinangguni niya sa kanyang mga aral ang kahalagahan ng pansariling pagbubulay-bulay, pakikipag-ugnayan sa kalikasan, at ang pagiging mahinahon sa lahat ng oras at pagkakataon.

Mga paniniwala ng Taoismo

Mga Turo:	Mga Paniniwala:
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lahat ng bagay ay iisa. ✓ Paniniwala na kapag gumawa ng masama, ang dapat na kapalit ay paggawa ng mabuti. ✓ Sa reyalidad, ang buhay at kamatayan ay magkasama ✓ Mga birtud: pagpipigil sa sarili, pagpapasensiya, at pagpapakumbaba. ✓ Ang estado ay dapat payak at mapayapa.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yin at Yang: Pagiging isa sa kalikasan ✓ Chi: Enerhiya na nanggagaling sa kalikasan o sa tao ✓ Tao: isang puwersa sa likod ng mga natural na kaayusan ✓ Wu wei: Pagtatakwil sa mga gawaing may hinhintay na kapalit ✓ Pu: Lahat ng bagay ay nakikita at ito ay walang preconceptions ✓ De: Pagkakaroon ng birtud, moralidad, at integridad.

Ang Konsepto ng Yin at Yang

- Ang simbolo ng balanseng kalikasan at daigdig.
- Ang Yin ang sumisimbolo sa pagkababae - malambot at kalmado, kumakatawan din sa kadiliman.
- Ang Yang naman ang sumisimbolo sa kalalakihan matigas at masigla, at kumakatawan sa kaliwanagan.

Hinduism

Ang Hinduismo ay isa sa nananaig na relihiyon ng subkontinenteng Indiano. Bagaman nagsimula sa India, ang Hinduismo ay nakarating at lumaganap sa ilang bahagi ng Timog-Silangang Asya. Pinaniniwalaan na dumating ito sa rehiyon noong unang siglo ng kasalukuyang panahon. Ang malaking impluwensya nito sa Timog-Silangang Asya ay makikita sa mga kahariang may bakas ng Hindu-Buddhist tulad ng matatagpuan sa Cambodia, Burma (Myanmar ngayon), Thailand, at ilang bahagi ng Indonesia lalo sa Bali.

Ang Hinduismo ay kinabibilangan ng Shaivism, Vaishnavismo, Śrauta, at iba pa. Sa ibang mga pagsasanay at pilosopiya, ang Hinduismo ay kinabibilangan ng isang malawak na ispektrum ng mga batas at preskripsiyon mga "pang-araw-araw na moralidad" batay sa karma, dharma, at iba pang mga norm ng lipunan. Ang Hinduismo ay isang konglomerasyon ng natatanging mga pananaw na intelektuwal o pilosopikal sa halip na isang hindi mababagong karaniwang hanay ng mga paniniwala.

Bagaman ito ang pangunahing relihiyon sa India, ang mga Aryan ang unang tribong sumampalataya sa relihiyong ito. Naniniwala sila sa mga diyos-diyosan na mula sa iba't ibang likha ng kalikasan, subalit ang kanilang paniniwala ay napalitan ng pagsamba kay Brahma. Veda ang tawag sa banal na kasulatan ng mga Hindu na nagmula pa sa panahon ng mga Aryan. Tinuturo ng Veda kung paano magkaroon ng mahaba at mabuting buhay ang tao. Ginagalang ng Hinduismo ang indibiduwal na pagsamba; mayroon silang mga altar at pumupunta rin sila sa mga banal na lugar.

Paniniwala ng mga Hindu

Naniniwala ang mga Hindu sa pagkakabuklod at pagkakaisa ng mga bagay sa kapaligiran na nagdadala ng pagkakaisang espirituwal. Naniniwala sila sa pagmamahal, paggalang, at pagrespeto sa lahat ng mga bagay na may buhay at espiritu o kaluluwa.

Sumasamba sila sa iba't ibang uri at anyo ng diyos na tinatawag na *Polytheism*. Bahagi ng kanilang paniniwala ang reinkarnasyon na kung saan ang namatay na katawan ng tao ay isisislang muli sa ibang anyo, paraan, o nilalang. Naniniwala rin sila sa Karma.

Ang Karma ay ang pagkakaroon ng gantimpala kung kabutihan ang ginawa sa kapuwa at pagdurusa naman kung di mabuti ang ginawa. Naniniwala ang mga Hindu na ang tao ay dapat na magsikap sa buhay at ito ay dapat na inaalay sa diyos anuman ang kaniyang antas sa lipunan.

Sinusunod din nila ang isang sistemang panlipunan na nagpapakita ng pagkakaiba-iba ng bawat antas ng tao. Brahmin ang tawag sa hanay ng mga kaparian, samantalang Kshatriya naman ang hanay ng mga mandirigma. Ang mga Vaishya ang tinatawag na pangkaraniwang mamamayan; Sudra ang pinakamamabang uri ng tao sa lipunan, at ang mga Pariah ay ang indibiduwal na hindi kabilang sa lipunang Hindu.

Paano naisasabuhay ng mananampalataya ng Hinduismo ang mga aral ni Brahma? Ito ba ay may pagkakatulad sa iyong paniniwala? Sa ilalim ng sistemang Caste, paano nito nasasalamin ang katayuang panlipunan ng mga tao?

Budismo

Ang Budismo (Buddhism) ay isa sa mga nangungunang relihiyon ngayon sa daigdig pagdating sa dami ng tagasunod, pamamahagi sa heograpiya, at impluwensiya sa lipunan at kultura. Katulad ng Hinduismo, isinilang ito sa India at lumaganap rin sa Timog-Silangang Asya. Isang malaking relihiyon sa Silangan, ito ay naging kilala at maimpluwensiya rin. Bagaman marami itong pagkakahalintulad sa Hinduismo na parehong nagtuturo ng Karma (tuntunin ng sanhi-epekto), Maya (ang ilusyong kalikasan ng mundo), at Samsara (ang muling pagkakatawang-tao) marami rin itong kaibahan sa Hinduismo.

Ang mga Buddhist ay naniniwala na ang pinakalayunin sa buhay ay ang makamit ang tinatawag nilang "enlightenment" o Nirvana. Ang Budismo ay itinatag ni Sidharta Gautama, isang prinsipe. Isinuko niya ang karangyaan, luho, at masarap na buhay bilang tagapagmana ng kanyang ama. Iniwan niya ang kanyang pamilya at naglakbay hanggang matuklasan ang kaliwanagan (Nirvana).

Alam mo ba?

Apat na Dakilang Katotohanan ng Budismo:

- Ang buhay at pagdurusa ay hindi mapaghiihiwalay.
- Pagnanasa ang sanhi ng pagdurusa.
- Mawawala lamang ang pagdurusa kung aalisin ang pagnanasa.
- Maaalis ang pagnanasa kung susunod sa walong landas at matatamo ang tunay na kaligayahan o *Nirvana*.

Walong Dakilang Daan

- a) Tamang Pag-iisip
- b) Tamang Aspirasyon
- c) Tamang Pananaw
- d) Tamang Intensyon
- e) Tamang Pagsasalita
- f) Tamang Pagkilos
- g) Tamang Hanap-buhay
- h) Tamang Pagkaunawa

Apat na Dakilang Katotohanan ng Budismo

Papaano nakaaapekto sa pamumuhay ng mananampalataya ng Budismo ang pagsunod sa walong dakilang daan?

Kristiyanismos

Ang Kristiyanismos ang may pinakamalaking bilang sa lahat ng mga relihiyon sa mundo batay sa dami ng mga tagasunod at kasapi nito ngunit sa Timog-Silangang Asya, tanging ang Pilipinas lamang ang may malaking bilang ng tagasunod nito. Ito ay relihiyong batay sa buhay at turo ni Kristo Hesus. Ang Kristiyanismos ay mula sa relihiyong Judaism. Si Kristo-Hesus ang ipinangakong Mesiyas at manunubos. Siya ang tagapaglitgas na ipinadala upang iligtas ang sanlibutan. Ayon kay Hesus, mahal ng Diyos Ama ang lahat ng taong tatanggap at mananampalataya nang tunay at lubos sa Kanya.

Ang Katolisimo ang pangunahing bumubuo sa Kristiyanismos na pinagtibay ng Simbahang Katolika, naniniwala sa Santisima Trinidad na may nag-iisang Diyos Ama, Diyos Anak, at Diyos Espiritu Santo. Ito ay nakabatay sa dalawang paniniwala: ang pagkilala kay Hesus bilang anak ng Diyos at paniniwala sa kaniyang muling pagkabuhay. Bahagi ng paniniwalang Katolisimo ang pagsunod sa Pitong Sakramento at pagsasabuhay ng Sampung Utos ng Diyos at mga kautusan ng simbahan na nagmumula sa Santo Papa sa Rome. Ang Santo Papa ang pinakamataas na pinuno ng Simbahang Katolika.

Mga Sakramento

- ✓ Pagbibinyag
- ✓ Pagkukumpisal
- ✓ Kasal
- ✓ Pagbabasbas ng Kamatayan

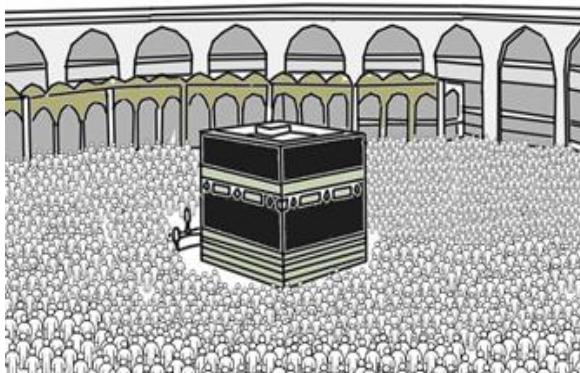
Islam

Ang Islam ay isang salitang Arabik na nangangahulugan ng ganap na pagsuko at pagpapasakop. Kapag ito ay ginamit sa terminong pangrelihiyon, ang kahulugan nito ay ang ganap na pagpapasakop at pagsunod sa nag-iisang Diyos si Allah.

Ang salitang Islam ay naghahati sa salitang “Salam” na ang kahulugan ay kapayapaan. Ang sinumang ganap na nagpapasakop at tumatalima sa utos ng Allah ay tinatawag na Muslim.

Sa Timog-Silangang Asya, ang Islam ang relihiyong pinaniniwalaan ng karamihan sa mga mamamayan ng Indonesia, Malaysia, Brunei. Sa Pilipinas, matatapuan sa Mindanao ang karamihan ng mga Muslim sa bansa.

Pamprosesong Tanong:

1. Pamilyar ka ba sa istrakturang nasa larawan?
2. Ano kaya ang kaugnayan nito sa pananampalatayang Islam?

Limang Haligi ng Islam

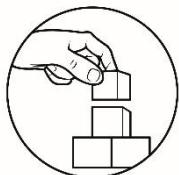
1. Shahada [Ang Pagsaksi sa Kaisahan ng Allah at Pagkapropeta ni Muhammad]
2. Salah [Ang Tungkuling Pagdarasal]
  - Salatul Fajr* (pagdarasal sa madaling araw)
  - Salatul Duhr* (pagdarasal sa tanghali)
  - Salatul Asr* (pagdarasal sa hapon)
  - Salatul Magrib* (pagdarasal sa takipsilim)
  - Salatul Isha* (pagdarasal sa gabi)
3. Zakat [Ang Itinakdang Kawanggawa/Ang Nagpapadalisyang Limos]
4. Sawm [Ang Pag-aayuno sa buwan ng Ramadan]
5. Hajj [Ang Paglalakbay sa Makkah o Mecca]

Mga Pangunahing Paniniwala sa Islam

Ang tunay at matapat na Muslim ay naniniwala sa sumusunod na pangunahing saligan ng pananampalataya.

1. Naniniwala at sumasampalataya sa iisang Diyos (Allah), ang Kataastaasan at Walang Hanggan, Ang Makapangyarihan, Mahabagin, Madamayin, ang Lumilikha at Tagapanustos.
2. Naniniwala sa lahat ng Propeta ng Allah nang walang pagtatangi-tangi. Bawat lahi ay nagkaroon ng Tagapagbabala o Propeta mula sa Diyos.
3. Naniniwala at sumusunod sa mga kasulatan at Pahayag ni Allah (Banal na Qur'an). Ito ang mga patnubay na tinanggap ng mga Propeta upang ipakita sa sangkatauhan ang tamang landas tungo kay Allah.
4. Naniniwala sa mga anghel ni Allah. Sila ay mga ispirituwal at kahanga-hangang nilikha na likas na hindi nangangailangan ng pagkain, inumin, o tulog.
5. Naniniwala sa Araw ng Paghuhukom. Sa araw ng pagwawakas, ang mga patay ay ibabangon upang humarap sa makatarungang paglilitis.
6. Naniniwala sa Tadhana, mabuti man o masama ito.

(**Pinagkunan:** Ahmed Ricalde, *Magbalik Islam*, Islamic Da'wah & Guidance Center - Dammam Kingdom of Saudi Arabia, 3-5.)

Pagyamanin

Kumusta ang iyong paglalakbay sa mga relihiyong sumibol sa Hilagang-Silangan at Timog-Silangang Asya? May napulot ka bang mga mabuting aral at bagong kaalaman? Hinihikayat kitang gawin mo ang huling bahagi ng ating gawain.

Subukin natin ngayon ang iyong kakayahang at kaalaman sa paksang binasa. Punan mo ng impormasyon ang pader ng kaalaman sa ibaba. Gawin ito sa iyong kuwaderno.

Gawain 1: Pader ng Kaalaman

Panuto: Isulat sa loob ng kahon ang iyong sariling ideya tungkol sa tanong sa ibaba. Masasagot mo ito sa anyo ng pangungusap o pagguhit. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Paano mo maipakikita ang pang-unawa sa
kahalagahan ng mga aral at turo ni Confucius at
Lao Tzu sa pamumuhay ng mga Tsino?

Gawain 2: Sagip-isip

Panuto: Matapos mong mabasa at maunawaan ang nilalaman ng teksto at maisakatuparan ang Gawain 1 na nasa itaas, subukin mo namang sagutin ang ilang katanungan sa ibaba upang higit pang mapalalim ang iyong pang-unawa sa aralin. Sagutin mo ito nang may buong katapatan at kahusayan gamit ang iyong kuwaderno.

1. Batay sa teksto, ano ang pangunahing papel na ginagampanan ng relihiyon sa pamumuhay ng mga Asyano?

2. Bakit madaling nahikayat ang mananampalataya na yakapin ang mga relihiyong kanilang kinabibilangan?

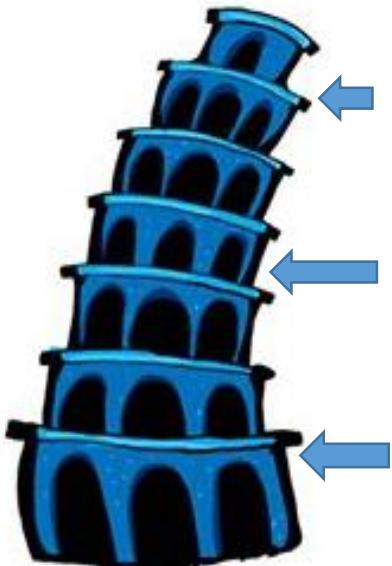
3. Paano nagkakatulad ang papel na ginagampanan ng bawat relihiyon sa Asya sa gampanin nitong mapabuti ang pangangailangang espiritwal ng bawat kasapi?

4. Paano mo pinili ang kasalukuyang relihiyon na iyong pinaniniwalaan? Nakaapekto ba ito sa pananaw mo sa buhay?

Gawain 3: Tore ng Kasanayan

Panuto: Punan ang loob ng kahon ng mga hinihingking impormasyon ayon sa natutuhan mo sa binasang teksto. Gawin ito sa kuwaderno.

Top	Konsepto o kaalaman na aking natutunan. 1. 2. 3.
Middle	Konsepto o kaalaman na di ko gaanong naunawaan. 1. 2.
Ground	Tanong na nais ko pang mabigyang-linaw. 1.

Magbigay ng tatlong mahahalagang aral na iyong nagustuhan sa mga nabanggit na relihiyon.

1. _____
2. _____
3. _____

Isaisip

Gawain: Hayag-Laya

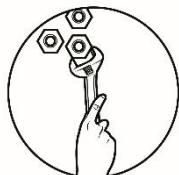
Panuto: Pagmasdang mabuti ang mga mamamayang sumisimbolo sa aspektong panrelihiyon sa daigdig. Subukin mong sagutin ang mga katanungan sa loob ng kahon. Gawin ito sa kuwaderno.

Bilang isang kabataan,
ano ang relihiyon na nais mo?
Bakit?

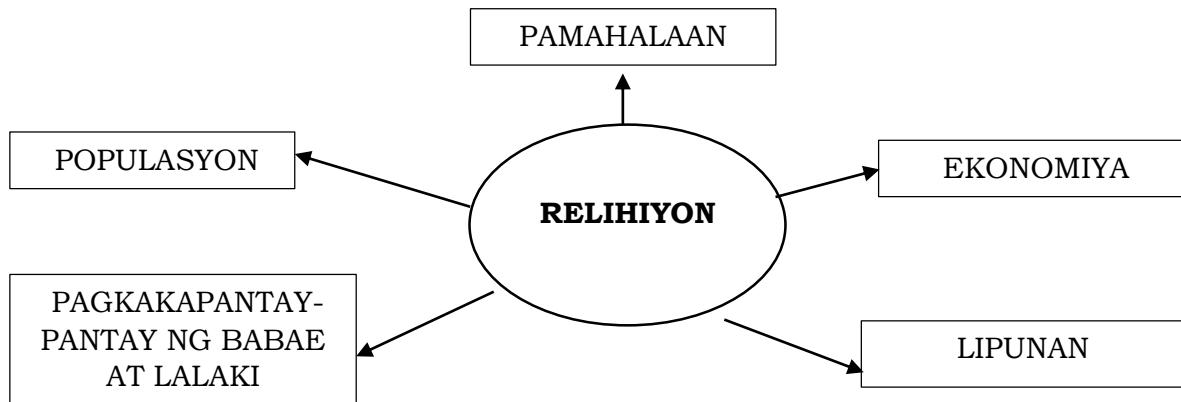
May pagkakatulad ba ang
Islam sa Kristiyansmo?

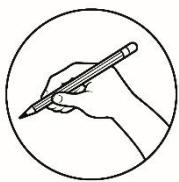
Mayroon bang pagbabagong
naidulot sa aspekto ng
pamumuhay ng mga Asyano
ang relihiyon nila?

Isagawa

Gawain: Gumawa ng isang islogan na sa tingin mo ay magpapakita ng bahaging ginampanan ng relihiyon sa buhay ng mga Asyano. Pumili ng isa at isulat ito sa papel.

Tayahin

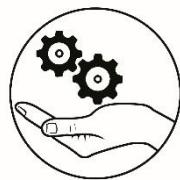
Panuto: Basahing mabuti ang sumusunod na mga tanong at bilugan ang titik ng tamang sagot. Isulat ang sagot sa kuwaderno.

1. Ang salitang ito ay nangangahulugang “*re-ligare*” na ang ibig sabihin ay pagbubuklod at pagbabalik-loob.
A. Islam   B. Relihiyon   C. Quran   D. Torah
2. Bilang tagasunod ng pananampalatayang Islam, sa papaanong paraan nila ito naisasabuhay?
A. Pag-aaral ng bibliya.
B. Pagsunod sa utos ni Brahma.
C. Ganap na pagpapasakop at pagtatalima sa utos ng Allah.
D. Pagkain ng mga ipinagbabawal ayon sa aklat ng Quran.
3. Sa relihiyong Hinduismo makikita ang pag-uuri ng tao sa lipunan. Sino-sino ang bumubuo sa hanay ng mga alipin?
A. Brahmin   B. Kshatriya   C. Pariah   D. Vaishya
4. Papaano nakaaapekto ang paniniwalang Budismo sa sistema ng pamumuhay ng mga tagasunod nito?
A. Nagsilbi itong batayan ng paggawa ng mabuti sa kapwa at lipunan.
B. Nagsilbi itong batayan ng pagbibigay parusa sa mga nagkakasala.
C. Ang mga tagasunod ay naging mapanuri sa kanilang kilos at gawi.
D. Ang mga tagapagpalaganap ay naging mataas ang tingin sa sarili dahil sa sistema ng lipunan.
5. Ang mga Brahmin ang tinaguriang pinakamataas na antas ng tao sa lipunang Budismo. Ano ang kanilang pangunahing tungkulin sa lipunan?
A. Sila ang tagapanguna sa espirituwal na gawain na binubuo ng hanay ng kaparian.
B. Sila ang mga mamamayan mula sa hanay ng mga mandirigma.
C. Nagmula sa hanay ng mga aliping nakagawa ng mabuti at nabigyan ng pagkakataong manungkuluan sa lipunan.
D. Mga hanay ng mga edukador, artisan, at mangangalakal.
6. Alin ang **HINDI** napapabilang sa anim na prinsipyong ni Confucius?
A. Ang kalikasan ng tao ay mabuti at anumang kasamaan ay hindi natural.
B. Ang tao ay malayang kumilos ayon sa kaniyang kagustuhan at siya ang panginoon ng kanyang pagpipili.
C. Ang birtud ay ang sarili niyang gantimpala. Kung ang isang tao ay gumawa ng mabuti dahil sa gantimpala o umiwas sa masama dahil sa takot sa parusa nito, ito ay hindi maituturing na isang birtud.
D. Paghihiganti sa kapwa bunga ng maling nagawa.

7. Ano ang implikasyong dulot ng pagkakaroon ng pag-uuri ng tao sa lipunang Hindu?
- A. Ito ay nagsilbing batayan ng yaman ng mga mamamayan.
  - B. Nagdulot ito ng kaguluhan dahil sa mas maraming mayayaman ang bumubuo sa lipunan.
  - C. Nakapagpababa ito ng tingin sa sarili para sa mga mahihirap at ang kahalagahan nila sa lipunan.
  - D. Nakapagdulot ito ng mabuting pamamaraan ng klasipikasyon ng tao.
8. Sa paniniwalang Islam ano ang tawag sa kaugalian ng pagdarasal sa madaling araw?
- A. Salatul Fajr
  - B. Salatul Duhr
  - C. Salatul Isha
  - D. Salatul Asr
9. Tumutukoy sa tradisyunal na pagsamba ng mga Hapon sa kalikasan at paniniwala sa mga diyos o anito.
- A. Budismo
  - B. Jainismo
  - C. Shintoismo
  - D. Taoismo
10. Ito ay salitang Arabik na nangangahulugan ng ganap na pagsuko at pagpapasakop?
- A. Budismo
  - B. Islam
  - C. Taosimo
  - D. Confucianosmo
11. Ayon kay Confucius, ang kalikasan ng tao ay mabuti at anumang kasamaan ay hindi natural. Tinuran niya rin na ang tao ay may kalayaang kumilos ayon sa kanyang kagustuhan. Sa papaanong paraan ito maiugnay sa pamumuhay ng mga tao sa kasalukuyan?
- A. Paggawa ng mabuti sa kapwa na may hinihingking kapalit.
  - B. Pagbibigay ng tulong sa mga taong nangangailangan tulad ng mga nasalanta ng sakuna.
  - C. Pagpili ng mga taong tinutulungan batay sa estado ng pamumuhay.
  - D. Pagbibigay tulong sa mahihirap ngunit labag sa kalooban.
12. Batay sa pananampalatayang Kristiyano, sino ang pinakamataas na lider ng Simbahang Katolika na sumisimbolo bilang unibersal?
- A. Hesukristo
  - B. Pablo
  - C. Pedro
  - D. Santo Papa
13. "Anumang mabuti ay galing sa mabuti at anumang masama ay galing sa masama." Ano ang nais ipabatid ng pangungusap na ito?
- A. Ang tao ay gumagawa ng naaayon sa pansariling kagustuhan.
  - B. Ang kalikasan ng tao ay masama at dapat baguhin ayon sa aral ni Confucius.
  - C. Ang tao ay may likas na pag-iisip at may kakayahang malaman ang masama at mabuti.
  - D. Ang pagpapasya sa tama o maling gawi ay dapat nakabatay sa pansariling pananaw.
14. Batay sa Limang Haligi ng Islam, alin sa sumusunod ang tumutukoy sa pagkakawanggawa, pagbibigay-malasakit at tulong sa kapwa?
- A. Salah
  - B. Sawm
  - C. Shahada
  - D. Zakat

15. Ano ang bahaging ginampanan ng relihiyon sa aspekto ng pamumuhay ng mga tao sa Timog at Timog-Silangang Asya?

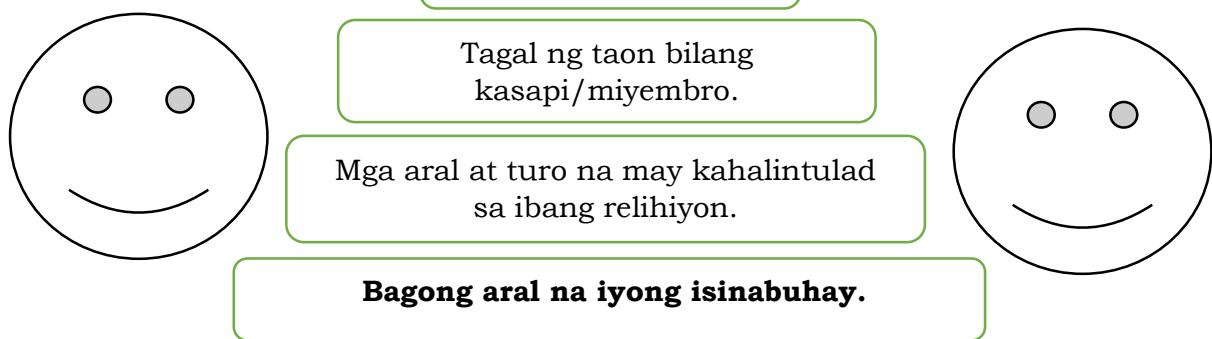
- A. Nagsilbi itong tagapagbuklod sa mga tao sa kabilang pagkakaiba ng paniniwala at nagbukas ng kaisipan sa paggawa ng mabubuti batay sa aral ng relihiyong kinapapalooban nito.
- B. Nagdulot ito ng maraming suliranin bunga ng kawalan ng matibay na batayan sa paghahambing ng mga paniniwala.
- C. Nagbigay ito ng negatibong epekto dahil sa iba't ibang paniniwala at pinagmulan ng mga relihiyon.
- D. Nagbigay-daan ito sa pagtamo ng kapayapaan bunga ng signalot sa aspekto ng paniniwala.

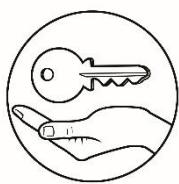

Karagdagang Gawain

Gawain: Ako at ang Aking Pamayanan

Panuto: Sa iyong kuwaderno, pumili ng tatlong tao na maaari mong makapanayam na may iba't ibang paniniwala o relihiyong kinabibilangan. Sa loob ng graphic organizer sa ibaba, punan mo ang mga hinihinging datos. Maging maingat at magalang sa pagkuha ng mga impormasyon.

Susi sa Pagwawasto

TUVUKIN		GAWAIN 1		TUKLASIN	
SUBUKIN		Asul - Budismo		Dilaw - Confucianismo	
TAXAHIN	1.B	1.C	11.D	11.C	10.C
1.B	11.B	1.C	11.D	11.C	10.C
2.C	11.C	2.C	11.D	11.D	10.C
3.D	11.D	2.D	11.D	11.D	10.C
4.B	12.A	3.B	12.D	12.D	10.C
5.A	12.B	3.C	12.C	12.C	10.C
6.D	12.C	4.C	12.D	12.D	10.C
7.B	12.D	4.D	12.D	12.D	10.C
8.A	13.A	5.A	13.A	13.A	10.C
9.C	13.B	5.B	13.B	13.B	10.C
10.D	13.C	6.B	13.C	13.C	10.C
11.B	14.A	7.B	14.A	14.A	10.C
12.C	14.B	8.A	14.B	14.B	10.C
13.D	14.C	9.C	14.C	14.C	10.C
14.D	15.A	10.D	15.A	15.A	10.C
15.A	15.B	11.B	15.B	15.B	10.C

Sanggunian

Aklat

Ahmed Ricalde, *Magbalik Islam*, Islamic Da'wah & Guidance Center – Dammam
Kingdom of Saudi Arabia.)

Modyul

Project EASE Modyul 14: Ang Mundo ng Kabanalan sa Asya, PROJECT EASE
MODULE 14- Araling Panlipunan II.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph